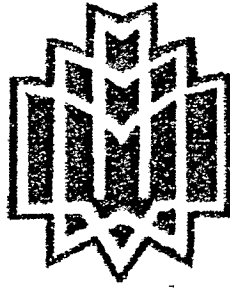

1. 198.

۱۷/۱/۱۰۲۹۱۴

۸۷۱۷۱۴

دانشگاه تربیت معلم
دانشکده علوم
گروه زیست شناسی

اثر زهر زنبور عسل بر روی قدرت تمایزی آل-ترانس رتینوئیک اسید
دررده سلولی HL-60

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد سلولی - تکوینی جانوری

استاد راهنما

دکتر کاظم پریور

اساتید مشاور

دکتر محمد نبیونی

دکتر فاطمه نادعلی

دانشجو

هانیه جلالی

اداره خدمات مرکز علمی پژوهش
شهر ری

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۲۱

شهریور ۱۳۸۷

۱۰۷۶۴۰

تقدیم به

قلب مهربان مادر

و

روح بزرگوار پدر

که دعای خیرشان بهانه ای برای لطف پروردگارم شد

تقدیر و تشکر:

سپاس خالق یکتایی را که مرا توان دانش اندوزی بخشید و پیمودن این مسیر سخت را سهل نمود. مراتب سپاس و تشکر خود را به تمامی اساتید و بزرگوارانی که در تمامی سالهای تحصیل از محضر گرانقدرشان بهره برده ام تقدیم می نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر کاظم پریور که افتخار شاگردی را نصیب بنده نموده و در طی این پروژه مرا راهنمایی نمودند کمال تشکر را می نمایم.

از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر محمد نبیونی که در تمام مراحل کار با مهربانی، صبوری و پشتکار مرا یاری نمودند و مساعدت‌هایشان انگیزه ای برای ادامه راه بود، سپاسگزار بوده و نهایت تشکر را دارم.

از سرکار خانم دکتر فاطمه نادعلی که در کمال مهربانی مرا یاری نمودند تشکر می نمایم. از اساتید محترم سرکار خانم دکتر مهناز آذرنیا و سرکار خانم دکتر هما محسنی کوچصفهانی که مساعدت‌ها و راهنماییهای لازمه را مبذول بنده داشتند تشکر می نمایم.

از اساتید بزرگوار سرکار خانم دکتر کوچصفهانی و جناب آقای دکتر زینلی که داوری این پایان نامه را بر عهده داشتند و هم چنین از مدیر محترم گروه سرکار خانم دکتر عریان و نماینده محترم تحصیلات تکمیلی آقای دکتر قهرمانی نژاد سپاسگزار می باشم.

از ریاست محترم دانشکده علوم جناب آقای دکتر فیاضی، جناب آقای دکتر طهماسب، جناب آقای دکتر بوجار، سرکار خانم میر ابوالقاسمی، و تمامی افرادی که در گروه زیست شناسی و دانشکده علوم، در طی این پروژه مرا یاری نمودند نهایت سپاس را می نمایم.

از دوست عزیز و مهربانم خانم مریم رحیمی که در طول کار کمال همکاری را با بنده نمودند بسیار سپاسگزارم.

از دوستان و همکلاسیهای محترم و تمامی دوستانی که در طول این مدت کمک نمودند تشکر می نمایم.

از جناب آقای مهندس محمود زاده که در مواقع نیاز یاری رسان بنده بودند نهایت سپاس را دارم. از جناب آقای دکتر مهدوی در گروه ایمونولوژی دانشگاه تربیت مدرس که در مرحله ای از کار خالصانه کمک فرمودند تشکر می نمایم.

و در پایان؛

نهایت احترام، تشکر و سپاس خود را خدمت خانواده محترم خویش بویژه مادر فداکارم که در تمامی دوران زندگی و تحصیل همچون چراغی، روشنی بخش راهم بوده اند نثار می نمایم.

اثر زهر زنبور عسل بر روی قدرت تمایزی آل-ترانس رتینوئیک اسید در رده

سلولی HL-60

سرطان حاد پرومیلوسیتی نوعی از سرطان حاد میلوئیدی است که با تکثیر بی رویه پرومیلوسیتها و مهار شدن تمایز آنها بروز می کند؛ رده سلولی HL-60 یک رده سلولی متعلق به سرطان حاد پرومیلوسیتی است و رده سلولی بسیار مناسبی جهت بررسی تکثیر، تمایز و مرگ سلولی سلولهای سرطانی می باشد. آل-ترانس رتینوئیک اسید موجب تمایز بلاستهای APL و رده سلولی HL-60 بسمت نوتروفیل‌های بالغ می‌گردد اما اثرات درمانی آن همیشه تحت تأثیر سمیت آن بوده است. یک روش جهت رفع این مشکل استفاده از موادی است که موجب افزایش تمایز این سلولها در حضور غلظتهای پایتتر و غیر سمی تر رتینوئیک اسید گردد. تجربیات انجام گرفته نشان داده اند برخی از مواد با ویژگیهای ضد-تکثیری، ضد التهابی و آنتی اکسیدانی در افزایش تمایز سلولهای لوکمیایی موثر میباشند. زهر زنبور عسل حاوی انواع پپتیدها، آنزیمها، آمینهای فعال بیولوژیکی و مواد غیر پپتیدی میباشد؛ مطالعات اخیر نشان داده زهر زنبور دارای اثرات ضد تکثیری و ضد التهابی میباشد.

در این پروژه اثر زهر زنبور بر روی تکثیر و تمایز رده سلولی HL-60 بررسی و با اثر آل-ترانس رتینوئیک اسید مقایسه شد. رده سلولی HL-60 از انستیتو پاستور ایران تهیه شد. سلولها در محیط کشت RPMI 1640 حاوی ۱۰٪ سرم جنین گاوی و ۱٪ استرپتومایسین-پنیسلین در دمای ۳۷°C و در فشار ۵٪ CO₂ کشت شدند. روش شمارش تریپان بلو و روش MTT جهت تعیین دوزهای سمی و غیر سمی و بررسیهای مورفولوژیکی و تست NBT جهت تعیین تمایز استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد که زهر زنبور و آل-ترانس رتینوئیک اسید هر دو در دوزهای بالا موجب مرگ سلولی و در دوزهای پایتتر در الگویی وابسته به دوز و زمان موجب مهار تکثیر این سلولها میگردند. آل-ترانس رتینوئیک اسید در غلظت ۱ میکرو مولار موجب تمایز سلولها پس از طی ۷۲ ساعت شد؛ زهر زنبور در غلظت ۲/۵ میکروگرم در میلی لیتر موجب تمایز این سلولها نشد اما موجب افزایش مهار تکثیر و القاء تمایز در حضور آل-ترانس رتینوئیک اسید گردید که نتایج بدست آمده بترتیب در حد $P < 0.05$ و $P < 0.001$ معنی دار بودند. مکانیسم عمل زهر زنبور بخوبی معلوم نیست اما بنظر میرسد زهر زنبور با مسیرهای مولکولی متعددی از جمله کاسپازها، NF- κ B، AKT، ERK و PTEN برهمکنش داشته باشد و ممکن است از طریق این مسیرها عملکرد آل-ترانس رتینوئیک اسید در این سلولها را تحت تأثیر قرار دهد.

بنظر میرسد زهر زنبور ماده ای موثر در القاء مرگ سلولی و یا مهار تکثیر سلولهای HL-60 باشد و بتواند تمایز این سلولها را در حضور آل-ترانس رتینوئیک اسید افزایش دهد.

گل واژگان: رده سلولی HL-60، زهر زنبور عسل، آل-ترانس رتینوئیک اسید، تمایز

فهرست مطالب

صفحه ..... عنوان

فصل اول

۱	..... مقدمه
۲	..... ۱-۱- تمایز میلوئیدی
۲	..... ۱-۱-۱- فاکتورهای رونویسی دخالت کننده در تنظیم تمایز میلوئیدی
۴	..... ۱-۲- تمایز گرانولوسیتها
۵	..... ۱-۲- سلولهای سرطانی بنیادی و تمایز درمانی
۷	..... ۱-۳- سرطان حاد پرومیلوسیتی
۱۰	..... ۱-۴- رده سلولی HL-60
۱۱	..... ۱-۵- رتینوئیدها و سرطان
۱۲	..... ۱-۵-۱- متابولیسم رتینوئیدها
۱۴	..... ۱-۵-۲- اثر رتینوئیک اسید بر روی سلولهای سرطانی
	..... ۱-۵-۳- اثر آل-ترانس رتینوئیک اسید بر روی
۱۵	..... رده سلولی HL-60
۱۶	..... ۱-۶- زهر زنبور عسل
۱۶	..... ۱-۶-۱- ترکیبات موجود در زهر زنبور

۱-۶-۲- اثرات درمانی زهر زنبور عسل و اثر آن بر روی

۱۸ ..... رده های سلولی سرطانی

۲۱ ..... ۱-۷- هدف از پژوهش

فصل دوم

۲۳ ..... مواد و روشها

۲۴ ..... ۱-۲- مواد و وسایل مورد نیاز

۲۴ ..... ۱-۱-۲- مواد مورد نیاز

۲۵ ..... ۲-۱-۲- وسایل مورد نیاز

۲۴ ..... ۱-۲-۱-۲- دستگاهها

۲۶ ..... ۲-۲-۱-۲- وسایل مصرفی

۲۷ ..... ۲-۲- روشها

۲۷ ..... ۱-۲-۲- تهیه محیط کشت و محلولهای مورد نیاز

۲۷ ..... ۱-۱-۲-۲- تهیه محیط کشت RPMI 1640

۲۸ ..... ۲-۱-۲-۲- تهیه محلول PBS

۲۸ ..... ۳-۱-۲-۲- تهیه محلول اولیه آل-ترانس رتینوئیک اسید

۲۸ ..... ۴-۱-۲-۲- تهیه محلول اولیه زهر زنبور

۲۸ ..... ۵-۱-۲-۲- تهیه محلول اولیه MTT

۲۹..... ۶-۱-۲-۲- تهیه محلول اولیه NBT

۲۹..... ۷-۱-۲-۲- تهیه محلول اولیه PMA

۲۹..... ۸-۱-۲-۲- تهیه رنگ رایت - گیمسا

۳۰..... ۹-۱-۲-۲- تهیه محلول تریپان بلو ۰/۴ درصد

۳۰..... ۲-۲-۲- روش پاساژ سلولی

۳۱..... ۳-۲-۲- روش منجمد نمودن سلولها

۳۱..... ۴-۲-۲- روش ذوب نمودن سلولهای منجمد شده

۳۲..... ۵-۲-۲- روش شمارش تریپان بلو و تعیین درصد سلولهای زنده

۶-۲-۲- تنظیم غلظت آل-ترانس رتینوئیک اسید و زهر زنبور

۳۲..... در محیط کشت سلول

۳۳..... ۷-۲-۲- روش MTT

۳۵..... ۸-۲-۲- روش NBT

۳۵..... ۹-۲-۲- روش رنگ آمیزی رایت - گیمسا

۳۶..... ۱۰-۲-۲- روشهای آنالیز آماری

فصل سوم

۳۷..... نتایج

۳۸..... ۱-۳- نتایج رشد و تکثیر سلولهای HL-60 بدون تأثیر مواد

۳-۲- اثر آل-ترانس رتیوئیک اسید بر روی تکثیر

۳۹ ..... و بقاء سلولهای HL-60

۳-۲-۱- نتایج اثر آل-ترانس رتیوئیک اسید بر روی

۳۹ ..... تکثیر و بقاء سلولهای HL-60 با استفاده از شمارش تریپان بلو

۳-۲-۲- نتایج اثر آل-ترانس رتیوئیک اسید بر روی

۴۰ ..... تکثیر و بقاء سلولهای HL-60 با استفاده از روش MTT

۳-۳- اثر زهر زنبور بر روی تکثیر و بقاء سلولهای HL-60

۳-۳-۱- نتایج اثر زهر زنبور بر روی تکثیر و بقاء

۴۵ ..... سلولهای HL-60 با استفاده از شمارش تریپان بلو

۳-۳-۲- نتایج اثر زهر زنبور بر روی تکثیر

۴۶ ..... و بقاء سلولهای HL-60 با استفاده از روش MTT

۳-۳-۳- مقایسه اثر آل-ترانس رتیوئیک اسید با زهر زنبور عسل

۴۶ ..... بر روی تکثیر و بقاء سلولهای HL-60

۳-۳-۴- اثر هم افزایی آل-ترانس رتیوئیک اسید و زهر زنبور بر روی

۵۲ ..... تکثیر و بقاء سلولهای HL-60

۳-۳-۱- نتایج اثر هم افزایی آل-ترانس رتیوئیک اسید و زهر زنبور

۵۲ ..... بر روی تکثیر و بقاء سلولهای HL-60 با استفاده از شمارش تریپان بلو

۳-۴-۲- نتایج اثر هم افزایی آل-ترانس رتینوئیک اسید و زهر زنبور

۵۳..... MTT بر روی تکثیر و بقاء سلولهای HL-60 با استفاده از روش

۵۸..... HL-60 اثر آل-ترانس رتینوئیک اسید بر تمایز سلولهای

۳-۵-۱- نتایج اثر آل-ترانس رتینوئیک اسید بر تمایز سلولهای HL-60

۵۸..... براساس تغییرات مورفولوژیکی

۳-۵-۲- نتایج اثر آل-ترانس رتینوئیک اسید بر تمایز سلولهای

۵۹..... NBT براساس سنجش HL-60

۶۵..... HL-60 اثر زهر زنبور بر تمایز سلولهای

۳-۶-۱- نتایج اثر زهر زنبور بر تمایز سلولهای HL-60

۶۵..... براساس تغییرات مورفولوژیکی

۳-۶-۲- نتایج اثر زهر زنبور بر تمایز سلولهای HL-60

۶۵..... NBT براساس سنجش

۳-۷-۱- اثر هم افزایی آل-ترانس رتینوئیک اسید و زهر زنبور

۶۹..... HL-60 بر تمایز سلولهای

۳-۷-۱- نتایج اثر هم افزایی آل-ترانس رتینوئیک اسید و زهر زنبور

۶۹..... بر تمایز سلولهای HL-60 بر اساس تغییرات مورفولوژیکی

۳-۷-۲- نتایج اثر هم افزایی آل-ترانس رتینوئیک اسید و زهر زنبور

بر تمایز سلولهای HL-60 بر اساس سنجش NBT ۶۹

فصل چهارم

بحث و تفسیر ۷۵

۴-۱- مروری بر مکانیسمهای دخیل در اثرات آل-ترانس

رتینوئیک اسید بر تکثیر و تمایز سلولهای HL-60 ..... ۷۷

۴-۲- مروری بر مکانیسمهای دخیل در اثرات بیولوژیکی

زهر زنبور عسل ۸۳

۴-۳- نتیجه گیری ۸۸

۴-۵- پیشنهادات ۸۹

فصل پنجم

منابع ۹۰

فصل اول

مقدمه

سلولهای بنیادی خونساز موجود در مغز استخوان در طی زندگی جنینی و بالغ بسمت سرنوشت‌های میلوئیدی و لنفوئیدی تمایز پیدا می‌کنند؛ سیستم ایمنی متشکل از سلولهای دودمان میلوئیدی است که خود شامل مونوسیت، ماکروفاژ و گرانولوسیت می‌باشد. تمایز سلولهای بنیادی خونساز بسمت دودمان میلوئیدی برنامه ژنتیکی برنامه ریزی شده ای است که شامل انواع فاکتورهای رونویسی، رشد، محرک و سایر عوامل می‌باشد

(Verploegen., 2002).

۱-۱- تمایز میلوئیدی

تمایز میلوئیدی را می‌توان یکسری از تعهدات^۱ سرنوشت سلولی^۲ دانست که با تعهد سلولهای بنیادی خونساز^۳ بسمت سرنوشت میلوئیدی آغاز می‌شود. این سلولهای متعهد شده بصورت زیر دودمانی^۴ تخصص می‌یابند، بعنوان مثال بسمت سرنوشت‌های مونوسیتی، ماکروفاژی و یا گرانولوسیتی تمایز پیدا می‌کنند. تمایز میلوئیدی توسط فاکتورها و عوامل مختلفی نظیر سایتوکینها، فاکتورهای محرک^۵، گیرنده های آنها و فاکتورهای رونویسی متعددی تنظیم میگردد .

(Skalnik.,2002)

۱-۱-۱- فاکتورهای رونویسی دخالت کننده در تنظیم تمایز میلوئیدی

از کار انداختن^۶ بیان فاکتورهای رونویسی با استفاده از مهار کننده های آنتی سنس^۷ و یا نوترکیبی

¹ -Commitments

² -Cell fate

³ -Hematopoietic stem cell

⁴ -Sub lineage

⁵ -Stimulating factors

⁶ -Ablation

⁷ -Anti-sense

هومولوگوسی در سلولهای بنیادی جنینی، امکان بررسی نقش انواع فاکتورها در مسیر تکوین¹ میلوئیدی را فراهم نموده است. فعالیت این فاکتورهای رونویسی توسط تنظیم رونویسی، برهمکنشهای پروتئینی و تغییرات کووالانسی قابل تنظیم می باشد. از جمله این فاکتورهای رونویسی می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- Acute Myeloid Leukemia یا AML، عضوی از خانواده CBF (Core binding factor) می باشد و بیان آن طی رشد و نمو میلوئیدی اولیه بالا می باشد اما بدنبال مرحله پرومیلوسیتی بیان آن کاهش می یابد، در نتیجه AML در تنظیم بیان ژنهای دخیل در مراحل اولیه رشد و نمو میلوئیدی از قبیل GM-CSF، CD38 و interleukin 3 (IL-3) دخالت می کند (Wang and Speck.,1992 , Takashi et al.,1995 , Uchida et al.,1997).

۲- پروتئینهای متصل شونده به توالی تسریع کننده² CCAAT، در تنظیم رشد و نمو میلوئیدی مهم می باشند و C/EBP α بعنوان عضوی از این خانواده در طی مراحل اولیه تمایز گرانولوسیتی بمیزان بالایی بیان می شود، اما در مراحل انتهایی و یا طی تمایز مونوسیتی/ماکروفازی بیان آن کاهش می یابد (Tsutsumi-Ishii et al.,2000).

۳- PU.1، در سلولهای B و ماکروفازها بمیزان بالا و در گرانولوسیتها و ائوزینوفیلها بمیزان کمتر بیان میشود اما در سلولهای خونساز اولیه⁺ CD34 بیان آن پایتتر می باشد. نواحی اتصال PU.1 تقریباً در پروموتور تمامی ژنهای محدود به سلولهای میلوئیدی نظیر ژنهای گیرنده های M-CSF و GM-CSF وجود دارد (Chen et al,1995).

¹ -Development

² -Enhancer

۴- C-myc و C-myb، هر دو این ژنها اونکو پروتئینهایی^۱ را تولید می کنند که در سلولهای پیش ساز^۲ خونساز در حال تکثیر بیان می شوند و طی تمایز بیان آنها کاهش می یابد، بالا بردن بیان آنها منجر به عدم تمایز این سلولها خواهد شد (Skalnik.,2002).

۵- Specificity Protein 1 یا Sp1، در سلولهای میلوئیدی بمیزان بالایی بیان می شود و برای بیان تعدادی از ژنهای مخصوص میلوئیدی از جمله الاستازنوتروفیلی، پروتئیناز^۳، میلوپراکسیداز، CD14، CD18، CD11b و CD11c لازم می باشد (Saffer et al., 1991).

۱-۱-۲- تمایز گرانولوسیتها

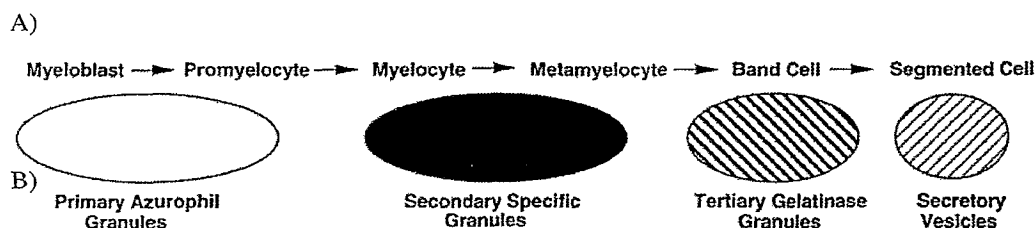
گلبولهای سفید خون یا لوکوسیتها را می توان به گرانولوسیتها، مونوسیتها و لنفوسیتها تقسیم بندی نمود. همانطور که از نام آنها پیداست گرانولوسیتها در سیتوپلاسم خود دارای گرانول می باشند، این سلولها بیشترین تعداد سلولهای خون را تشکیل می دهند و خود به نوتروفیل، ائوزینوفیل و بازوفیل تقسیم می شوند (Verploegen.,2002).

بر اساس شکل هسته و شکل گیری گرانولهای سیتوپلاسمی، تمایز نوتروفیلها را می توان به مراحل متعددی تقسیم بندی نمود: میلوبلاست، پرومیلویت، میلویت، متامیلوسیت، بند سل^۳ که دارای هسته های نواری شکل هستند و سلولهای سگمانته^۴ که دارای هسته های قطعه قطعه شده هستند (شکل ۱) (Skalnik.,2002).

---

¹-Oncoproteins
²-Progenitor cells
³-Band cell
⁴-Segmented cell

شکل ۱). مسیر تمایز نوتروفیلها: A - مسیر تمایز نوتروفیلها بر اساس نوع سلولها. B - مسیر تمایز نوتروفیلها بر اساس نوع گرانولها (Borregaard and Cowland, 1997).

انواع مختلفی از گرانولها در طی مراحل مختلف تکوین گرانولوسیتها ایجاد می شوند که شامل گرانولهای اولیه یا azurophil، گرانولهای ثانویه یا specific و گرانولهای ثالث یا gelatinase می باشند (Borregaard & Cowland., 1997).

۱-۲ سلولهای سرطانی بنیادی^۱ و تمایز درمانی^۲

این نظریه که تعدادی از سلولهای سرطانی ویژگیهایی مشابه با سلولهای بنیادی دارند ابتدا در قرن نوزدهم توسط Julius Conheim و Raulf Virchow مطرح شد، نظریه آنان بر این اساس استوار بود که ویژگیهای مشترک نیایی مابین سلولهای جنینی در حال تکوین و برخی سلولهای سرطانی وجود دارد، برای مثال هر دو توانایی خود نوسازی^۳، تکثیر و تمایز از خود نشان میدهند. خود نوسازی و تمایز از ویژگیهای سلولهای بنیادی بحساب می آیند که آنها را قادر به پایداری و در عین حال تولید سلولهای تمایز یافته می نماید (Wu., 2008).

^۱-Cancer stem cell

^۲-Differentiation therapy

^۳-Self-renewal

یکی از اولین تجربیاتی که وجود سلولهای سرطانی بنیادی را تأیید نمود در سال ۱۹۶۰ انجام گرفت، در این تجربه با پیوند سلولهای تومور یک بیمار به نقطه دیگری از بدن آن بیمار، دیده شد که تنها تعدادی از سلولهای تومور اولیه قادر به ایجاد تومور در جایی دیگر از بدن میباشند

(Gil et al., 2008)؛ در واقع در داخل جمعیتی از سلولهای سرطانی زیر گروهی از این سلولها

بعنوان سلولهای بنیادی تجدید شونده عمل می کنند (Li & Neaves., 2006) .

در سال ۱۹۸۷، Pierce و همکارانش نظریه تمایز سلولهای سرطانی را مطرح نمودند ، در همان سال Sachs کشف کرد که اگر تمایز در سلولهای لوکمیایی القاء شود این نوع سرطان کنترل خواهد شد (Gilbert., 2006) . سلولهای سرطانی بنیادی در بسیاری از تومورها از جمله تومورهای پروستات، مغز، تخمدان و سینه شناسایی شده اند و این سلولها تنها ۱ تا ۲ درصد از جمعیت سلولهای تومور را تشکیل میدهند (Gil et al., 2008).

با این نظریه که برخی از سلولهای سرطانی نوعی سلول بنیادی محسوب میگردند مهار تکثیر و القاء تمایز آنها مطرح میگردد که امروزه تحت عنوان تمایز درمانی در درمان سرطان مطرح میگردد. در این روش با استفاده همزمان از مواد کشنده سلول و القاء کننده تمایز، سلولهای سرطانی در حال تکثیر و سلولهای بنیادی در حال خودنوسازی دچار مرگ سلولی میگردند و سلولهای مقاوم در برابر مرگ نیز توسط مواد القاء کننده، تمایز می یابند تا نهایتاً طبق مرگ برنامه ریزی شده و یادراتر مواد کشنده دچار مرگ شوند. در این حالت، سلولی که با تقسیم خود مجدداً سلولهای سرطانی تولید نماید وجود نخواهد داشت (Miller & Waxman., 2002) .

۱-۳- سرطان حاد پرومیلوسیتی^۱

سرطان حاد پرومیلوسیتی نوعی از سرطان حاد میلوئیدی است که در اثر یک جابجایی کروموزومی ایجاد می‌گردد. سرطان حاد پرومیلوسیتی با تجمع سلولها در مرحله پرومیلوسیتی، تکثیر بی‌رویه و عدم تمایز نهایی این سلولها تعریف می‌شود. در افراد مبتلا به سرطان حاد پرومیلوسیتی یک جابجایی کروموزومی بصورت (q22;q12-21) t(15:17) صورت می‌گیرد که منجر به اتصال ژن $RAR\alpha$ روی کروموزوم ۱۷ به ژن Promyelocyte Leukemia (PML) روی کروموزوم ۱۵ شده و باعث ایجاد یک پروتئین مرکب تحت عنوان PML- $RAR\alpha$ میشود، این پروتئین مرکب بوجود آمده دارای عملکردهایی است که منجر به ایجاد سرطان میلوئیدی میگردد. از جمله عواقب مولکولی ایجاد این پروتئین می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- پروتئین PML- RAR نسبت به پروتئین $RAR\alpha$ تمایل بالاتری نسبت به هیستون داستیلازها دارد، در نتیجه دوزهای بالاتری از رتینوئیک اسید، جهت جدا نمودن کمپلکس هیستون داستیلاز حاوی هم - مهارکننده^۲ از PML- $RAR\alpha$ نیاز میباشد.

۲- PML- $RAR\alpha$ ویژگیهای اولیگومریزاسیون متفاوت تری نسبت به $RAR\alpha$ دارد، در واقع PML- $RAR\alpha$ ها هومودایمرهایی تشکیل میدهند که دو مولکول هم-مهارکننده را بکار میگیرند، در حالیکه هترو دایمر RAR-RXR تنها یک هم-مهارکننده را بکار میگیرد. هنگامیکه دایمرها یا اولیگومرهای PML- $RAR\alpha$ به عناصر پاسخ دهنده^۴ متصل می‌شوند به عنوان فاکتورهای

¹ -Acute promyelocyte leukemia

² -Translocation

³ -Co-repressor

⁴ -Response element

رونوئسی خاموش کننده ای عمل می کنند که فعالیت رونوئسی واسطه شده توسط هترو دایمر RAR-RXR را مهار می نمایند.

۳- فعالیت پروتئین PML نیز در اثر ایجاد این پروتئین ترکیبی دچار اختلال می گردد. PML کارسینوژنهای شیمیایی را مهار میکند و به عنوان یک عامل پیش آپتوز^۱ عمل میکند. موشهای Pml^{-/-} در مقابل بسیاری از سیگنالهای القاء کننده آپتوزیس مقاوم می باشند.

۴- یکی دیگر از اثرات شکل گیری PML-RAR α مهار شدن تمایز در مرحله پرومیلوسیتی می باشد (Altucci et al., 2004).

علاوه بر این جابجایی کروموزومی، چهار جابجایی دیگر مرتبط با این نوع سرطان در سطح مولکولی شناسایی شده است که عبارتند از:

- ۱- t(5:17)(q35;q21) که ژن RAR α را به ژن NPM (Nucleophosmin) متصل میکند،
- ۲- t(11:17)(q23;q21) که ژن RAR α را به ژن PLZF یا (Promyelocytic- Leukemia Zinc Finger) متصل میکند،
- ۳- t(11:17)(q13;q21) که ژن RAR α را به ژن NuMA یا (Nuclear Mitotic Apparatus) متصل میکند،
- ۴- t(17:17)(q11;q21) که ژن RAR α را به ژن STAT5b متصل میکند.

ژن NPM ژنی است که از لحاظ تکاملی در بین پستانداران حفظ شده است و در انسان حاوی ۱۲ اگزون می باشد، سطح بیان این ژن در سلولهای میلوئیدی در حال تکثیر و بلاستهای لوکمیایی بالا می باشد و کاهش بیان آن منجر به عدم ورود سلول به میتوز میگردد؛ بیان این ژن در فازهای S و G₂ چرخه سلولی بالا می باشد، در جابجایی کروموزومی t(5:17)(q35;q21) بوجود آمدن پروتئین شیمریک NPM-RAR α منجر به مهار شدن تمایز میلوئیدی و تکثیر بی رویه سلولهای

¹ -Pro-apoptogenic